ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΤΟΥ ΛΕ ΠΕΛΕΤΙΕ

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΒΕΡΛΑΙΝ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

ΙΣ 24 Μαρτίου ὁ Βερλαὶν συναντήθηκε πάλι μὲ τὸν Ρεμπὼ κ' ἔφυγαν μαζὺ γιὰ τὸ Λονδῖνο.

Μὰ τὸ βαλάντιο τοῦ ποιητοῦ εἶχε ἀδειάσει πειά. Γιὰ νὰ βγάζουν οἱ δυὸ φίλοι τὰ ἔξοδά τους, κ' ἐπειδὴ ὁ Ρεμπὼ ἀρνιόταν νὰ ἐργασθῆ, ὁ Βερλαὶν ἄρχισε νὰ δίνη τὸ βράδυ μαθήματα Γαλλικῆς μὲ 100 καὶ 150 φράγκα τὸν μῆνα.

Μὰ τὰ μαθήματα αὐτὰ δὲν ἦσαν τακτικά. Καὶ μὲ τὶς οἰκονομικὲς στενοχώριες, ἡ γκρίνιες ξανάρχισαν.

Ὁ Βερλαὶν κ' ὁ Ρεμπὼ βάδιζαν πειὰ στὸ δρόμο τῆς ὁριστικῆς καταστροφῆς.

* * *

Γιὰ οἰκονομία, οἱ δυὸ φίλοι ἔτρωγαν στὴ φτωχὴ κάμαρά τους, ὅ,τι ψώνιζε ὁ Βερλαίν.

Τὴν Πέμπτη 3 Ἰουλίου 1873 — δὲν εἶχαν οὔτε ἕνα μῆνα ποὺ βρισκόντουσαν πάλι στὸ Λονδῖνο — ὁ Ρεμπὼ καθόταν μπρὸς στὸ παράθυρο καὶ κύτταζε κάτω στὸ δρόμο τὸ Βερλαίν, ποὺ γύριζε ἀπὸ τὴν ἀγορά, κρατῶντας μὲ τὸ ἕνα χέρι μιὰ ρέγγα καὶ μὲ τὸ ἄλλο μιὰ μποτίλλια λάδι.

Τὸ θέαμα αὐτὸ τοῦ φάνηκε τόσο κωμικό, ὥστε, μὴ μπορῶντας νὰ κρατηθῆ, ἔσκυψε ἀπὸ τὸ παράθυρο κ' ἄρχισε νὰ τὸν κοροϊδεύη, φωνάζοντάς του : «Δουλικό !»....

Μὰ ὁ Πὼλ, ἐκεῖνο τὸ πρωΐ, ἦταν πικραμένος καὶ μανιασμένος. Ἐκτὸς ἀπὸ ὅλα τ' ἄλλα, τοῦ φαινόταν πολὺ ἐξευτελιστικό, αὐτός, ἕνας ἄνθρωπος ἀπὸ ἀστικὴ οἰκογένεια, νὰ κάνη τὰ ψώνια.

Καθὼς ἄκουσε τὴν προσβολὴ τοῦ Ρεμπώ, τὸ χρῶμα του ἔγινε χαλκοπράσινο. Κ' ὅταν μπῆκε μέσα στὴν κάμαρα, τὰ μάτια του ἔλαμπαν, σὰν δολοφόνου. Πέταξε τὴ ρέγγα καὶ τὴ μποτίλλια ἀπ' τὸ παράθυρο, κ' ἔπειτα, σὰν τρελλός, ξανακατέβηκε τὴ σκάλα κ' ἔτρεξε ὥς τὸν Τάμεσι.

Ἕνα βαπόρι ἔφευγε ἀκριβῶς ἐκείνη τὴν ὥρα γιὰ τὸ Βέλγιο. Χωρὶς νὰ χάνη στιγμή, ὁ Βερλαὶν ἀνέβηκε ἐπάνω. Τοῦ κάκου, ἀπὸ τὴν προκυμαία, ὁ φίλος του, ὁ ὁποῖος τὸν εἶχε πάρει ξοπίσω, τοῦ ἔκανε ἀπελπισμένες χειρονομίες νὰ γυρίση.

Ἡ σιρῆνα σφύριξε καὶ τὸ πλοῖο ξεκίνησε, παίρνοντας τὸν Βερλαὶν μακρυὰ ἀπὸ τὸν Ρεμπώ.

Ἐτάνυσε στὸ πλοῖο ὁ Βερλαὶν ἔγραψε καὶ ἔστειλε στὸν Ρεμπὼ τὴν ἀκόλουθη ἐπιστολή :

«Φίλε μου,

Δὲν ξέρω ἂν θὰ εἶσαι ἀκόμη στὸ Λονδῖνο, ὅταν θὰ φτάση τὸ γράμμα μου. Ἐπιμένω ὡστόσο νὰ σοῦ πῶ ὅτι πρέπει νὰ καταλάβης πὼς ἦταν ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ φύγω κι' ὅτι αὐτὴ ἡ βίαιη ζωή, ἡ γεμάτη σκηνές, δὲν μποροῦσε νὰ βαστάξη περισσότερο.

Μονάχα, ἐπειδὴ σ' ἀγαπῶ πολύ, θέλω ἀκόμα νὰ σοῦ πῶ ὅτι, ἂν σὲ τρεῖς μέρες δὲν συμφιλιωθῶ μὲ τὴ γυναῖκα μου, θὰ τινάξω τὰ μυαλά μου στὸν ἀέρα. Μὲ συγχωρεῖς ποὺ σ' ἄφησα χωρὶς πεντάρα, ἀλλά, βλέπεις, ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ χρήματα, γιὰ νὰ μείνω αὐτὲς τὶς τρεῖς μέρες σ' ἕνα ξενοδοχεῖο καὶ γιὰ ν' ἀγοράσω ἕνα ρεβόλβερ. Ἂν, ὅπως εἶνε πολὺ πιθανόν, ἀναγκαστῶ νὰ κάνω αὐτὴ τὴν τελευταία τρέλλα, θὰ τὴν κάνω παλληκαρίσια. Ἡ τελευταία μου σκέψη θὰ εἶνε γιὰ σένα, φίλε μου. Καὶ τώρα, ἄφησέ με νὰ σὲ φιλήσω γιὰ τελευταία φορά.

Ὁ φτωχός σου Π. Β ε ρ λ α ὶ ν»

Ἔτσι ὁ Πὼλ ἀνταπέδωσε στὸν Ἀρθοῦρο τὸ παιγνίδι ποὺ ἐκεῖνος τοῦ εἶχε παίξει τὸν προηγούμενο χειμῶνα : τὸν ἄφησε ὁλομόναχο καὶ χωρὶς πεντάρα στὸ Λονδῖνο.

Τὴν Παρασκευὴ 4 Ἰουλίου ὁ Πὼλ ἔφτασε στὶς Βρυξέλλες καὶ κατέλυσε ὅπως πάντα στὸ ξενοδοχεῖο τῆς Λιέγης. Ἀπὸ κεῖ ἔγραψε στὴ γυναῖκα του ὅτι ἂν δὲν πήγαινε νὰ τὸν συναντήση σὲ τρεῖς ἡμέρες, θὰ τίναξε τὰ μυαλά του στὸν ἀέρα. Μὰ ἡ Ματθίλδη δὲν ἄνοιγε πειὰ τὶς ἐπιστολὲς ποὺ τῆς ἔστελνε ὁ σύζυγός της. Ὅπως βεβαιώνει ἡ Ἰδα στὰ ἀνέκδοτα «Ἀπομνημονεύματά» της, αὐτὴ τὴν ἐπιστολή, ὅπως καὶ τὶς ἄλλες, τὴ διάβασε πέντε χρόνια μετὰ τὸ χωρισμό τους.

Τὴν ἴδια μέρα ὁ Βερλαὶν ἔστειλε στὴ μητέρα του τὴν ἀκόλουθη ἐπιστολή :

«Μητέρα μου,

Ἀποφάσισα νὰ σκοτωθῶ, ἂν ἡ γυναῖκα μου δὲν ἔρθη σὲ τρεῖς μέρες νὰ μὲ συναντήση. Τῆς τὸ ἔγραψα καὶ τῆς ἴδιας. Κατοικῶ τώρα στὸ Ξενοδοχεῖο τῆς Λιέγης, δωμάτιο 2, Βρυξέλλες. Χαῖρε γιὰ πάντα, ὅπως φαίνεται.

Ὁ γυιός σου, ποὺ σ' ἀγάπησε πολύ. Π. Β ε ρ λ α ὶ ν»

Συγχρόνως ὁ Βερλαὶν ἔστειλε καὶ μιὰ τρίτη ἐπιστολὴ στὴν κ. Ρεμπώ, ἡ ὁποία ὅμως χάθηκε. Μὰ ἡ ἀπάντησις τῆς μητέρας τοῦ Ἀρθούρου σώθηκε. Αὐτὴ ἡ ἀπάντησις κάνει κανένα νὰ σκεφθῆ ὅτι ὅλοι οἱ βιογράφοι τοῦ Ρεμπὼ ἀδίκησαν τὴν μητέρα του, παριστάνοντάς την σὰν μιὰ γυναῖκα χωρὶς καμμιὰ ἐυαισθησιότητα. Ἡ ἐπιστολὴ τῆς κ. Ρεμπὼ στὸν Βερλαὶν (τὸν ὁποῖο ποτέ της δὲν γνώρισε), εἶνε πραγματικὰ ὑπέροχη, γιὰ τὴν ἠθικὴ ἀνάπτυξη ποὺ φανερώνει. Ὅσο γιὰ τὸ ὕφος της, εἶνε κ' αὐτὸ καταπληκτικό, τὴ στιγμὴ μάλιστα ποὺ ὅλοι παρουσιάζουν τὴν κ. Ρεμπὼ ὡς στερημένη κάθε μορφώσεως.

Νὰ τώρα ἡ ἐπιστολὴ αὐτή :

«Κύριε,

Τὴ στιγμὴ ποὺ σᾶς γράφω, ἐλπίζω πὼς ἡ γαλήνη κι' ἡ σκέψις σα ἐχουν ξαναγυρισει στο πνεῦμα σας. Θέλετε ν' αὐτοκτονήσετε, δυστυχισμένε ! Ἰο ν' αὐτοκτονῆ κανείς, ὅταν τὸν συντρίψει ἡ δυστυχία, εἶνε μιὰ ἀνανδρία.

Κύριε, ἀγνοῶ ποιες εἶνε ἡ δυσαρέσκειές σας μὲ τὸν Ἀρθοῦρο, μὰ προσέλεπα πάντοτε ὅτι ἡ κατάληξις τῆς φιλίας σας μὲ τον Ἀρθοῦρο δὲν θὰ ἦταν εὐτυχής. Γιατί ; θὰ μὲ ρωτήσετε. Γιατι, απλούστατα, ο,τι δὲν ἐπιτρέπεται, ὅ,τι δὲν ἐπιδοκιμάζεται ἀπὸ καλοὺς καὶ τιμίους γονεις, δὲν μπορει νὰ εἰνε εὐτυχες γιὰ τὰ παιδιὰ. Ἐσεις οἱ νεοι γελᾶτε καὶ κοροϊδεύετε με ολα, μα ἐμεις ἐχουμε την πειρα μαζύ.

Κι' ἐγὼ ἤμουν πολυ δυστυχισμένη, ὑπέφερα πολύ, ἔκλαψα πολύ. Ὡστόσο, κατωρθωνα παντοτε να βγαινω κερδισμενη ἀπ' ὅλες τις θλίψεις μου. Ὁ Θεὸς μοῦ χαρισε μια καρδια δυνατη, γεμάτη θάρρος καὶ ἐνεργητικότητα. Πάλαιψα ἐναντιον ὅλων τῶν ἐναντιοτητων, κύτταζα γύρω μου καὶ ἐχω βεβαιωθῆ ὅτι ὁ καθένας μας ἔχει στην καρδιά του μιὰ πληγὴ περισσότερο ἢ λιγώτερο βαθειὰ ἀπο τους ἄλλους. Τότε λοιπον εἶπα μέσα μου (καὶ βλεπω καθε μέρα πὼς εἶχα δίκηο) : «Ἡ ἀληθινὴ εὐτυχία βρισκεται στὴν ἐκπλήρωσι ὅλων τῶν καθηκόντων μας, ὅσο ὀδυνηρὰ κι' ἂν εἶνε».

Πόσο αὐτὸς ὁ στωϊκισμὸς ἦταν ξένος πρὸς τὸ φτωχὸ Βερλαίν...

* * *

Ἡ μητέρα τοῦ Βερλαίν, μόλις ἔλαβε τὸ γράμμα τοῦ γιοῦ της, ἔκανε ὅ,τι θὰ ἔκαναν στὴ θέσι της ὅλες ἡ μητέρες : Πῆρε τὸ πρῶτο τραῖνο γιὰ τὶς Βρυξέλλες καὶ τὸ Σάββατο 5 Ἰουλίου βρισκόταν στὸ Ξενοδοχεῖο τῆς Λιέγης.

Τὴν ἴδια μέρα, ὁ Βερλαὶν συνάντησε τυχαίως ἕνα ζωγράφο γνωστό του, τὸν Αὔγουστο Μουρό, ὁ ὁποῖος, γιὰ νὰ τὸν ἀποσπάση ἀπὸ τὶς ἰδέες του τῆς αὐτοκτονίας, ἄρχισε νὰ τοῦ μιλάη γιὰ τὴν ἐπανάστασι τῶν Καρλιστῶν στὴν Ἱσπανία, ποὺ βρισκόταν τότε σ' ὅλη της τὴν ἔντασι, καὶ νὰ προσπαθῆ νὰ τὸν πείση νὰ καταταχθῆ στὰ στρατεύματα τῶν Ἱσπανῶν δημοκρατικῶν. Ὁ ποιητής, γιὰ μιὰ στιγμή, προσποιήθηκε πὼς δέχεται. Ἡ γυναίκα του δὲν τοῦ εἶχε ἀπαντήσει ἀκόμα, ἡ ὧρες περνοῦσαν κ' ἡ μοιραία προθεσμία ἔφτανε. Στὶς 7 Ἰουλίου ἔπρεπε ν' αὐτοκτονήση, ἂν ἤθελε νὰ κρατήση τὸ λόγο του. Λέγοντας ὅμως πὼς θὰ κατατασσόταν στὸ στρατὸ τῶν Ἱσπανῶν δημοκρατῶν, ἔφευγε ἀπ' τὴν ὑποχρέωσι νὰ κρατήση τὸ λόγο του.

* * *

Τί εἶχε ὅμως ἀπογίνει ὁ Ρεμπώ, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀπομείνει μόνος στὸ Λονδῖνο ; Στὶς πρῶτες στιγμὲς ἡ ἀπόγνωσίς του γιὰ τὴ θέσι του ἦταν τόση, ὥστε κυριεύθηκε ἀπὸ ἀπελπισία κ' οὔτε βρῆκε κἀν τὴ δύναμι νὰ θυμώση ἐναντίον τοῦ φίλου του, ποὺ τοῦ εἶχε σκαρώσει ἕνα τόσο ἄσχημο παιχνίδι.

Ἐξ ἄλλου, ἀφοῦ ὁ Βερλαὶν ἔλειπε, τί θὰ τὸν ὠφελοῦσε κι' ἂν θύμωνε ; Τὸ πιὸ ἔξυπνο γι' αὐτὸν θὰ ἦταν νὰ προσπαθήση νὰ τὸν μαλακώση καὶ νὰ τὸν κάνη νὰ ἐπιστρέψη στὸ Λονδῖνο. Γι' αὐτὸ κι' ἔστειλε στὸν Βερλαὶν μιὰ ἐπιστολή, στὴν ὁποία αὐτός, τὸ «ἀδάμαστο ἀγρίμι», ταπεινώνεται μέχρις ἱκεσιῶν καὶ κλαίει.

Νὰ τί γράφει στὴν ἐπιστολὴ αὐτή :

«Ξαναγύρισε, ξαναγύρισε, ἀγαπητὲ φίλε, μοναδικὲ φίλε, σὲ ἱκετεύω. Σοῦ ὁρκίζομαι πὼς θὰ εἶμαι καλός. Ἂν φέρθηκα ἄσχημα μαζύ σου, τὸ ἔκανα μονάχα γι' ἀστεῖο καὶ μετανοῶ τώρα περισσότερο ἀπ' ὅ,τι μπορεῖς νὰ φαντασθῆς. Ξαναγύρισε καὶ ὅλα θὰ λησμονηθοῦν. Τί δυστυχία, νὰ δώσης σημασία σ' αὐτὸ τὸ ἀστεῖο μου. Δυὸ μέρες τώρα, δὲν ἔπαψα νὰ κλαίω... Ξαναγύρισε... Ὦ ! σὲ ἱκετεύω. Γιὰ τὸ καλό σου, ἄλλωστε.... Ναί, ἐγὼ εἶχα ἄδικο !...

Ὦ ! δὲν θὰ μὲ ξεχάσης, πές μου !...

Ὄχι, δὲν μπορεῖς νὰ μὲ λησμονήσης.

Ἐγὼ σὲ ἔχω πάντα ἐδῶ.

Ἀπάντησε στὸ φίλο σου. Ἄκουσε μονάχα τὴν καρδιά σου.

Δικός σου, γιὰ ὅλη σου τὴ ζωή... Ρ ε μ π ὼ

Ὑ.Γ. — Ἂν δὲν πρόκειται νὰ σὲ ξαναΐδω πειά, θὰ καταταχθῶ στὸ στρατὸ ἢ τὸ ναυτικό. Ὦ ! ξαναγύρισε, σὲ κάθε ὥρα σὲ κλαίω.... Ὁ ἴ δ ι ο ς»

Ὁ Πὼλ Βερλαὶν

(Μιὰ ἀπὸ τὶς περίφημες φιλολογικὲς μάσκες τοῦ Φ. Βαλλοτόν)

(Ἀκολουθεῖ)